

פרשת וירא

הליכות עולם לו

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

זמן ר"ת	צאת השבת	חלוקת נרות	לוח אור החיים
19:12	18:34	17:44*	י-ם
19:08	18:31	17:41	ת"א
19:09	18:31	17:41	חיפה
19:11	18:34	17:44	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 17:24

לפי הצער השכר

ועוד מצוה חשובה עשה אברהם אבינו באותו היום שבגינה זכה למתנה השנייה, והיא מצות הכנסת אורחים, שהנה אברהם אבינו תמיד היה מקיים הכנסת אורחים ועשה זאת בכל מצב, מ"מ גם מצידו וגם מצד הבריות הוא לא נתקל בקושי גדול, אבל כעת הוא בגיל מאה והוא אחר ברית המילה ואינו יכול לקיים מצוה זו בנקל, שהרי יום שלישי למילתו היה והוא בכאבו הגדול, מה גם שהחמה היתה עזה (כמו שנאמר כחום היום), דבר המקשה על הבריות לצאת, ובכל זאת אברהם נושא עינו, וכל נשיאת עיניים למרחוק היא באם ואולי יראה איזה מישוה מרחוק יקרא לו להתארח אצלו, כי איך אפשר שיעבור עליו יום ללא חסד, ולכן הקב"ה מזמן לו אורחים לקבלם ואברהם רץ לפניו לארחם כמנהגו הטוב בכל הטוב האפשרי להגיש לפני אורחיו. [ורבותינו למדו מכאן שגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכניה, שכן עוב דבורו עם ה' יתברך והלך לקבל את האורחים, אלא שישנה אהלה במפרשים אברהם אבינו מנין לו זאת, שגדולה הכנסת אורחים והוא עוזב את הקב"ה להקבל אורחים, אולי באמת קבלת פני שכניה גדולה יותר ומוטל עליו לעזוב את אורחיו, ולהיות עם ה'. ולענ"ד נראה שאברהם אבינו ידע שהקב"ה צופה ורואה את מעשיו ואם שלח לו בעת הזאת שמדבר עימו אורחים אפילו אם איננו יודע שהם מלאכים, מ"מ כולם שלוחיו של הבורא, ואם הם באו לפניו בעת שאני מדבר עם ה' בודאי שזוהו רצון ה' שאקבל אותם ולא אדבר עימו. כן נלע"ד]. ולשיא המצוה הגיע אברהם כאשר רץ אל הבקר להכין לאורחים שלושה עגלים, והלא כבר ראינו שהוא בן מאה ואחר ברית מילה והיום חם, ועם הכל הוא רץ ולא הולך להזדרז כדרכו בקודש במצוה, ואז כאשר הוא רץ אל הבקר אחד העגלים בורח ומגיע עד מערת המכפלה ונכנס לשם, וכאן רואה אברהם אבינו את אדם הראשון ואשתו, וזוכה גם לראות את קברו שלו, שבעצם שם ישנו גילויי שכינה גדול, וכל זאת כאמור מפני הצער שצטער במצות הכנסת אורחים, הביאה אותו לידי זכות זו, שבמעמדה לבסוף גם הובטח לו בן לשנה הבאה, והרי לפנינו הזכות שאדם מקבל בעבור מצותותיו שעושה במאמץ.

וראיתי להגרי"ץ בלאור בספרו כוכבי אור (סי' ח') שעורר על דבר מפליא, שבעניני העולם הזה אף אחד לא מרבה שכר בעבור העמל, ואדרבה בנוהג שבעולם הוא להיפך העבודות הקשות של סבלות ובניה הרווחים עליהם הינם פרושות, ואילו בעבודות משרדיות והייטק מרוויחים הון תועפות וללא עמל רב, וכ"ש מנהלים ובעלי תפקידים נכבדים שטירחתם מועטה ומשכורתם רבה, וא"כ רואים שבעולם הזה כמה שיש פחות עמל מרוויחים יותר כסף. ואילו בעסק התורה והמצוות הדבר להיפך, מי שצער גדול יותר שכרו גדול יותר, והשכר נקבע לפי העמל של האדם ולא לפי הצלחותיו, ומי שמעט בעמלו מתמעט שכרו, ומי שצער גדול יותר שכרו גדול יותר, ולא ביאר טעמו של דבר. ולפי האמור נראה שהסיבה לכך שבני האדם חיים בשקר והעיקר בעיניהם ההצלחה ולא העמל, ולכן מעקלים משפט צדק ונותן שכרו מרובה למי שמגיע מועט. ואילו הקב"ה אל אמת שופט בצדק ואינו מקפח שכר כל בריה, ולכן נותן שכר לאדם כפי צערו ולא כפי הצלחתו.

אחים יקרים למדנו כמה המאמץ במצוות מזכה את האדם בשכר טוב ואפילו בשכר רוחני בעולם הזה, בואו ונשתדל בכל כוחנו בתורה ובמצוות ונזכה לנו ולבנינו בחיים טובים ומתוקנים, ברוחניות ובגשמיות. אמן.

פרשתנו פותחת בשתי מתנות נפלאות שקיבל אברהם אבינו מאת הבורא ברוך הוא באותו היום, המתנה הראשונה שהקב"ה נגלה עליו, והיא מבוארת בכתוב וכמו שנאמר בתחילת הפרשה וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאַלְנֵי מְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פְּתַח הָאֵהָלָה כָּהֵם הַיּוֹם, ופירש רש"י: ישב כתוב, ביקש לעמוד אמר לו הקב"ה שב ואני אעמוד. שכן קודם ברית המילה כאשר הקב"ה היה מדבר עימו, אברהם אבינו היה נופל על פניו, וכמו שראינו בסוף הפרשה שעברה (י"ז ג') וַיִּפֹּל אֶבְרָם עַל פְּנָיו וַיִּדְבֹּר אֹתוֹ אֱלֹקִים לְאָמֵר, ופירש רש"י: ממורא השכינה, שעד שלא מל לא היה בו כח לעמוד ורוח הקודש נצבת עליו. אולם בפרשתנו אחר ברית המילה הקב"ה מתגלה אליו ולא רק שאברהם אבינו אינו נופל אלא הוא יושב.

והמתנה השנייה אינה מבוארת בכתוב במפורש אלא ברמז, וכמו שנאמר במדרש (ילקוט שמעוני בראשית רמז פב) על הפסוק ואל הבקר רץ אברהם, וז"ל: ואל הבקר רץ אברהם ברה מלפניו ונכנס למערת המכפלה ונכנס אחריו שם וראה שם אדם ועזרו שוכבים וישנים ונרות דולקים עליהם וריח טוב עליהם כריח ניחוח לפיכך חמד מערת המכפלה. עכ"ל. ובעל הטורים רמז זאת במילים ואל הבקר אותיות ואל הקבר, שאברהם מצא את קברו. [ושמעתי רמז נחמד מאת הגברת רחל מעטו שתחיה, שמילת מכפלה היא בגימטריא מאה שבעים וחמש בדיוק כמנין שנות חייו של אברהם, ולרמז שבגיל הזה יבוא אל הבקר הוא הקבר. והוא נחמד. ונלע"ד להוסיף שבד"כ אומרים מערת המכפלה בהא, ו'המכפלה' בגימטריא מאה ושמונים, שכן היה ראוי להיות אברהם אבינו ע"ה, אלא שכדי שלא יראה את עשו נכדו יוצא לתרבות רעה לכן ירדו לו מחייו חמש שנים (כמבואר ברש"י בראשית ט"ו ט"ו), וזה בגימטריא מכפלה כאמור, הרי ששני הגילאים נרמזו בשמה של המערה].

והנה מתנות אלו בעיקרן הינן שייכות לעולם הבא, שכן מבואר בספרים הקדושים שלעתיד לבוא יזכה האדם לגילויי שכינה, ובעולם הזה הגשמי איננו יכול לזכות אליו, וכמו כן לראות את אדם הראשון ועוד ביקרו וכבודו זה נעשה רק לאחר פטירת האדם מן העולם הזה, ולא כל אדם זוכה לראותו בכבודו רק מתי מעט (כמבואר בתחילת האדרא זוטא). וא"כ צריך להבין איך זכה להם אברהם אבינו כאן בעולם הזה.

וכאשר נתבונן נראה שלא בחינם זכה אברהם אבינו למתנות רוחניות נפלאות אלו, אלא בזכות שתי מצוות שבאו לו במאמץ גופני גדול, שעשה אותם בסמיכות וזוהי זכה למתנות הללו, ואע"פ שעיקר השכר של האדם הוא מה שיקבל לעתיד לבוא, אבל כאשר צערו גדול בעולם הזה בקיום המצוות, הקב"ה נותן לו לראות כאן בעולם הזה מקצת שכרו שמגיע לו לעתיד לבוא ואינו מגרע משכרו לעולם הבא, שכן אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ואפילו תחית המתים היא בשביל שלא לקפח שכרו של הגוף שטרח בעולם הזה בתורה ובמצוות, ולזה זכה אברהם אבינו. וכעת נראה את המצוות.

המצוה הראשונה אותה קיים אברהם אבינו בקושי עצום היא מצות ברית המילה, למול עצמו בגיל תשעים ותשע שנה, זקן ויב, מוקף באויבים ממלחמתו האחרונה בארבעת מלכים, ואע"פ"כ מקיים בגופו את מצות המילה, ומצוה זו היא שהביאה אותו לידי הקבלת פני שכינה באופן נעלה יותר מה שהיה רגיל עד כה, כמבואר בתחילת דברינו. וזאת כמבואר מפני מצות המילה שקיים בקושי רב למרות גילו המופלג לכן זכה לישב לפני השכינה ולא ליפול כאשר היה מקודם.

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן בת רחל

הליכות והלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג.)

הליכות לליל שבת (המשך, ברכת הבנים)

עא. כתב בספר פלא יועץ (ערך ברכות) וז"ל: יש לאדם להתאמץ ולהשתדל מאד לקבל ברכת אביו ואמו, ואפילו אם אינו סמוך על שולחנם ורחוקה ישיבתו מהם לא יתירשל מלילך בכל ליל שבת ויומו ובהגים לנשק ידיהם ולקבל ברכתם, שמלבד שהברכה היא קרובה להתקיים על שהם מברכים אותו מלב ומנפש בלב שלם כרחם אב על בנים, עוד בה כי למצוה תחשב לו על היותו מכבד אביו ואמו ובא בשכרו, ואמרו במדרש שכל הטובה והממלכה שיש לזרע עשו הוא על שהחשיב ברכת אביו ויצעק צעקה גדולה ומרה באומרו ברכני גם אני אבי. עכ"ל. [ואין אדם יודע כמה שמחה ונחת רוח גורם להוריו בשעה שבא להתברך מהם, וכמוכן שאין בזה כדי לפטור אותו מלהשתדל בכל השבוע ובכל ימות השנה לבוא ולבקר את הוריו שהביאוהו לעולם, רק להוסיף עליו חיוב בלילי שבתות וימים טובים, אבל בודאי שחיוב מוטל על כל אדם לבקר את הוריו ולדבר עימם לפחות פעם בשבוע, ואם הם מבוגרים להתעניין במצבם הבריאותי ובצרכיהם בכל יום, לראות אם יש להם את כל הדרוש להם, ובה יחזור מעט על כל הטוב שגמלוהו כל ימי חייו].

עב. וגם בספרו חסד לאלפים (סי' רס"ב אות א) חזר והדגיש שמצוה זו היא הגם שאימו רחוקה ממנו, וז"ל: לא יתירשל מלילך אצלה לנשק ידה בכל שבת, אפילו יושבת בבית אחר רחוק ממנו, לעשות נחת רוח ליוצרנו, ולתקן הדברים בשרשם, הלוך ילך באשר היא שם. עכ"ל. והביא דבריו בכף החיים (פלא"י סי' כ"ח סוף אות כ"ט בהשפטה). ואמנם בספר ילקוט יוסף (שבת כרך א' חלק ג' עמ' תקכ"א) כתב שתלמיד חכם לא יבטל תורה בשביל כך, אלא אם כן מכיון כל מעשיו ע"פ הסוד, ולענ"ד נראה שהכל לפי המקום, שבודאי אם אימו רחוקה ממנו מרחק רב של חצי שעה ויותר, יבקרה באמצע השבוע, ויקיים מצות נשיקת ידי אימו כאשר יבוא להתארח אצלה בשבת, אבל אם המרחק הוא רק כמה דקות, מדוע לוותר על כך, ובדרך ידבר בדברי תורה. [וכמו כן הכל לפי מה שהוא אדם, ולא כולם כאלה שקדנים שאינם מבטלים רגע מן התורה, ובמקום להתבטל בביתו על שלחנו בדברי סרק לפחות ילך לכבד את אמו, ויש לו שכר מצות כבוד אב ואם, ושכר פסיעות, ואם לוקח עימו את בנו, הוא גם מחנך אותם ומלמדם למצות כבוד אב ואם, ונוסף קיים בזה ענין גדול ע"פ הסוד. וגם תלמידי חכמים השוקדים על לימודם ראוי להם לבטל אהת בשבוע ואף יותר לקיים מצות כבוד אב ואם, שזו מצוה שאינה יכולה להתקיים על ידי אחרים, שהרי האמא רוצה ושמהה לראות את בנה ולא אדם זר, ומצוה שאינה יכולה להתקיים על ידי אחרים מבטלים תורה לקיימה (כמבואר במ"ק ט:), וכ"ש מצות כבוד אב ואם שהוקשה לכבוד המקום (קדושתו ל:). ועוד שהתורה ניתנה בכדי לקיים מצוותיה, וגדולה תורה שהיא נותנת חיים "לעושיה" בעולם הזה ובעולם הבא (אבות פ"ו מ"ז), ואמרו רבותינו במדרש (דברים רבה פרשה יא פסקה ו) שמששה בירך על התורה תחילה, אשר בחר בתורה הזאת וקדשה ורצה בעושיה, ולא אמר בעמליה ולא אמר בהוגיה, אלא בעושיה באלו שהן עושין את דברי התורה. ואפילו יעקב נתיירא ממצות כבוד אב שהיתה לו לעשו (כמבואר בבראשית רבה ע"ו ב'), ואע"פ שהוא עסק בתורה בכל הזמן הזה ומשום כך לא נענש על מצות כבוד הורים (כמבואר במגילה ט"ז), מ"מ משמע שבודאי אם היה לידם היה מבטל מתורתו בכדי לקיים מצות כבוד הורים. ובזכות מצות כבוד הורים יאריכו ימיו ושנותיו ויתמיד לעסוק בתורה, תורת חיים].

סח. בספר ילקוט יוסף (שבת כרך א' חלק ג' עמ' תקל"ד) כתב: יש נוהגים לברך את הבנים קודם הקדוש, ויש נוהגים לברכם אחר הקדוש. עכ"ל. והנכון יותר לברך קודם הקדוש. [וכבר כתבנו הטעם בהלכה ס"ו ושכן משמע מסדר דברי רבנו האר"י והרש"ש שיברך בכניסתו לביתו, ובילקוט יוסף בהערות (שם אות קל"ד) הביא שכן כתב היעב"ץ בסודרו עמודי שמים (עמ' שד"מ) לברך אחר התפילה או בכניסתו לביתו, ואילו למנהג שמברכים אחר הקדוש לא הביא שום מקור, ואולי אפשר לדייק זאת מדברי השדי חמד (ח"א, כללים מערכת הק' כלל ז) שהביא בילקוט יוסף לעיל (שם עמ' תקכ"ג) שהמנהג לנשק ידי הוריו אחר הקדוש, וכבר למדנו שהנשיקה היא הכנה לברכה, ואפילו למנהג העולם שמנשקים אחר הברכה, אם היו מנשקים אחר הקדוש א"כ היו גם מברכים אחר הקדוש, ובאמת שמנהג רוב העולם לברך אחר הקדוש, וכתבנו בהלכה הקודמת שאין זה מעכב, ומ"מ נראה שראוי יותר לברך בכניסתו לביתו אם מתאפשר לו].

סט. כתב הגר"ח פלא"י בספר נפש כל חי (מערכת הב' אות ל"א) שהמתברך מנשק יד אחת והוא יד ימין, והמתברך מניח יד ימין על ראש המתברך ומברכו, והביא כן מהחמדת ימים, וכתב שהיעב"ץ כתב להקפיד לברך בשתי ידיו, והאריך לדחות דבריו. [וזה בודאי גרם לו לכתוב בספרו כף החיים (סי' כ"ח אות כ"ט) לנשק יד אביו ואמו, או יד אמו, ואולם כבר הבאנו לעיל בהלכה ס"ו דברי החמדת ימים והוספנו שכ"כ המשנת חסידים, אך דחינו דבריהם מפני כל כתבי האר"י ומפני דברי הרש"ש שכתב במפורש כוננת לנישוק יד ימין ויד שמאל, ופשוט לי שאם היה רואה הכף החיים דברי הרש"ש היה כותב כדבריו. ובספר ילקוט יוסף (שם עמ' תקכ"א) כתב שאין צריך לנשק שתי הידים ומה שנקטו יד אביו ואימו הוא לאו דוקא, ודברי הכף החיים מסייעים לו, אך כאמור לא ראו בזה דברי הרש"ש ולכן כתבו כן. ומ"מ לענין הברכה כתבנו שם שיברכו ביד ימין כמנהג העולם, וכעת נראה לי יותר שזה תלוי בזה, שמי שסובר שמנשק יד אחת הוא גם סובר שמברך ביד אחת, ומי שסובר שמנשק שתי ידיו, א"כ גם יברך בשתי ידיו, שכן הנישוק הוא הכנה לברכה, ולכן מאחר שהעלינו לנשק שתי ידי אביו ואימו, גם אביו ואימו או רבו יניחו שתי ידיהם על ראשו ויברכוהו, וגם הנפש כל חי העלה בסוף דבריו שאם משים שתי ידיו יש בזה תוספת ברכה, אלא שמספיק גם ביד אחת, ולדברינו יש בזה ענין גדול ע"פ הסוד].

ע. עוד כתב בספר ילקוט יוסף (שם עמ' תקכ"א, ד"ה והנה א"צ) שטוב לנשק על גבי אצבעות היד דוקא, ולא כתב טעמו של דבר. [ונראה מדבריו הטעם מפני שבאצבעות הוא כותב דברי תורה], ויש סמך לדבריו מדברי רבנו האר"י (שער הכונות דף ע"ג) שכתב: וכאשר האדם נושק בפיו על גבי אצבעות היד גורם להשפיע ולהאיר משרשם אשר שם בפה אל ה' אצבעות, ע"ש. [ואולי שגם הילקוט יוסף נתכוון לדברי רבנו האר"י], וכן העלה למסקנה הגאון המקובל מוהר"ר ששון מזרחי זצוק"ל. [עיינו בספרו באתי לגני (ח"ד עמ' מ"ו, ד"ה וכונת הנשיקה) שבתחילה הביא לשון רבנו הרש"ש בספרו כוננת פרטיות (דף כג ע"א) שכתב "אצבעות", וכתב עליו וז"ל: ונראה שלא בא רבנו ז"ל לאפוקי אלא הזרוע ולא כף היד כנהוג (והוא ז"ל כתב לעיל מזה לנשק על גבי הידים) כי שם יש כבר ה' עצמות ניכרים במשמוש היד שהולך כל עצם לאצבע אחד, ובכל זאת נראה לפי קוצר דעתי שיותר נכון לנשק על גבי האצבעות וכו' ולכן יש לוקדק לנשק דוקא את האצבעות כלשון רבנו ז"ל ממש ודוק עכ"ל, והואו בדבריו בספר תורת חכם (עמ' תתל"ה) לדידי הרב מנחם גיאת שליט"א, ע"ש שכתב עוד טעמים וכבר נזכרו בדברינו].